Lietas arhīva Nr. A42-00126-22
ECLI:LV:ADRJJTN:2022:0218.A420230220.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Jelgavā 2022.gada 18.februārī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis M.Birkmanis,

piedaloties atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ekonomikas ministrijas pārstāvim /pers. A/ un /pers. B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Dobeles rajona Bērzes pagasta zemnieku saimniecības „DZIRNAVAS" pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru Dobeles rajona Bērzes pagasta zemnieku saimniecībai „DZIRNAVAS" tiktu piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja Dobeles rajona Bērzes pagasta zemnieku saimniecība „DZIRNAVAS" ar 2020.gada 7.maija iesniegumu vērsās Ekonomikas ministrijā (turpmāk – ministrija) par tiesību izmantot atjaunojamos energoresursus saražotās elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros iegūšanu pēc elektrostacijas modernizācijas un jaudas palielināšanas.

Ministrija atteica piešķirt pieteicējai tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, par ko paziņoja 2020.gada 10.jūnija vēstulē Nr.3.3-8/2020/3752N.

Atbildot uz pieteicējas 2020.gada 15.jūnija iesniegumu ar lūgumu atkārtoti izskatīt pieteicējas 2020.gada 7.maija iesniegumu, ministrija 2020.gada 16.jūlija vēstulē Nr.3.3.?8/2020/4459N (turpmāk – Lēmums) atkārtoti atteica izdot labvēlīgu administratīvo aktu. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[1.1] Elektroenerģijas tirgus likuma 2016.gada 19.maija grozījumu leģitīmais mērķis bija pārtraukt tiesību pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, par ko liecina attiecīgajam likumprojektam pievienotā anotācija, kurā teikts, ka likumprojekts neparedz izmaiņas attiecībā uz tiem ražotājiem, kas saņēmuši tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai tiesības saņemt garantētu maksu par elektrostacijā uzstādīto jaudu, bet paredz tikai to, ka netiks piešķirtas jaunas tiesības jauniem ražotājiem.

[1.2] Tādējādi spēkā esošo Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" (turpmāk – noteikumi Nr.262) tiesību normas, kuru leģitīmais mērķis ir īstenot Elektroenerģijas tirgus likuma, t.i., likumā, kas ir augstāks normatīvais akts, ietvertās tiesību normas par tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu, šobrīd nav piemērojamas.

[1.3] Ministrija vairs nepiešķir un nemaz nevar piešķirt elektroenerģijas ražotājiem, kas ražo elektroenerģiju, izmantojot atjaunojamos energoresursus, tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējas iesniegums iesniegts ministrijai pēc stacijas modernizācijas un jaudas palielināšanas 2012.gadā no 0,06 MW līdz 0,118 MW (par 0,058 MW).

[2.2] Ministrija ir nepareizi interpretējusi tiesību normas, norādot uz Elektroenerģijas tirgus likuma 29.panta pirmās daļas izslēgšanu saistībā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 2016.gada 19.maija grozījumu anotāciju. Atsaucoties uz grozījumu anotāciju, ministrija atsaucas tikai uz rezumējošo rindkopu, taču nevērtē, kādā loģisko secinājumu ķēdē grozījumu anotācijā ir iegūts šāds secinājums.

[2.2.1] Grozījumu anotācijā ir norādīts, ka noteikumi Nr.262 tika izdoti saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 29.panta otro, ceturto un piekto daļu un 29.[1] panta otro un piekto daļu. Noteikumi Nr.262 šobrīd ir spēkā, tādējādi Elektroenerģijas tirgus likuma 29.panta pirmās daļas spēkā neesība neietekmē noteikumu Nr.262 spēkā esību un to izdošanas deleģējumu.

Tāpat grozījumu anotācijā ir norādīts, ka noteikumu Nr.262 100.punktu un Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumu Nr.221 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" (turpmāk – noteikumi Nr.221) 70.punktu, kā arī citus veiktos pasākumus elektroenerģijas kopējas cenas pieauguma risku ierobežošanai, kas minēti rīcības plāna 1.pielikumā, var uzskatīt par pārejas regulējumu līdz jauna atbalsta mehānisma izveidei.

Balstoties uz šo pārejas regulējumu, grozījumu anotācijā norādīts, ka no minētā secināms, ka jaunu obligātā iepirkuma vai garantētās maksas tiesību piešķiršana komersantiem pēc 2016.gada 1.janvāra netiktu atbalstīta un atstātu ietekmi uz elektroenerģijas kopējas cenas pieaugumu, kā arī tautsaimniecības attīstību kopumā. Tādējādi no grozījumu anotācijas neizriet, ka, izslēdzot Elektroenerģijas tirgus likuma 29.panta pirmo daļu, likumdevējs ir paredzējis vispār atteikties no obligātā iepirkuma, bet gluži pretēji, no grozījumu anotācijas izriet, ka ierobežojums jaunu obligātā iepirkuma tiesību piešķiršanai izriet no noteikumu Nr.262 100.punkta.

[2.2.2] Noteikumu Nr.262 100.punkts pašreizējā redakcijā noteic, ka no 2011.gada 26.maija līdz 2020.gada 1.janvārim ministrija neorganizē konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un ražotājs nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.

Tādējādi saskaņā ar noteikumu Nr.262 100.punktu, kas grozījumu anotācijā ir atzīts par pārejas periodu regulējošu, periods kurā ministrijai nav

jāpiešķir tiesības, kādēļ tām nevar kvalificēties arī ražotājs, ir beidzies 2020.gada 1.janvārī. Ministru kabinets minēto periodu nav pagarinājis, nav izstrādāts jauns atbalsta mehānisms, kā tas norādīts grozījumu anotācijā, kas nozīmē, ka ministrijai ir jārīkojas saskaņā ar noteikumiem Nr.262.

[2.2.3] Elektroenerģijas tirgus likuma 29.panta ceturtā daļa noteic, ka nosacījumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī kritērijus ražotāju kvalifikācijai saražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesību saņemšanai un kārtību, kādā var atteikties no tām, elektroenerģijas cenas noteikšanas kārtību atkarībā no atjaunojamo energoresursu veida, obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, obligātā iepirkuma apjoma izmaksu segšanas kārtību, kā arī pasākumus, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no biomasas, nosaka Ministru kabinets.

Ministru kabinets ar noteikumiem Nr.262 ir noteicis šo kārtību, kritērijus, deleģējis lēmuma pieņemšanu ministrijai. Saskaņā ar noteikumu Nr.262 7.punktu, lai kvalificētos tiesību iegūšanai pārdot hidroelektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, komersants iesniedz ministrijā attiecīgu iesniegumu (2.pielikums). Iesniegumu komersants iesniedz ministrijā no attiecīgā gada 1.aprīļa.

Minēto pienākumu pieteicēja ir izpildījusi. Arī atbilstoši Satversmes tiesas 2015.gada 14.oktobra spriedumā lietā Nr.2015-05-03 norādītajam pieteicējai nav jāpiedalās konkursā, bet tai ir jāiesniedz tikai iesniegums tiesību saņemšanai. Tātad komersantam, lai tas varētu kvalificēties tiesību iegūšanai pārdot hidroelektrostacijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, nav jāpiedalās ministrijas organizētajos konkursos, bet gan jāiesniedz iesniegums ministrijā, kura noteikumos Nr.262 noteiktajā kārtībā to izskata un pieņem attiecīgu lēmumu.

Savukārt noteikumu Nr.262 10.punkta pirmais teikums nosaka ministrijas pienākumu izskatīt iesniegumu noteiktā termiņā – mēneša laikā no tā saņemšanas –, bet 11.punkta otrais teikums nosaka ministrijas pienākumu izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ja izpildītas prasības iesniegumam un komersantam.

[2.3] Pieteicējas hidroelektrostacija nav jauna. Jau 2011.gada decembrī pieteicēja iesniedza tieši tādu pašu iesniegumu ministrijai un saņēma atteikumu tieši ierobežojošo termiņu dēļ, kas bija noteikti ar kārtējiem grozījumiem noteikumos Nr.262.

[3] Ministrija rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka prasījumu neatzīst, uzskata to par nepamatotu un noraidāmu, atsaucoties uz Lēmumā ietverto pamatojumu, papildus paskaidrojot turpmāk minēto.

[3.1] Tiesības piešķirt obligāto iepirkumu bija paredzētas Elektroenerģijas tirgus likuma 29.pantā no 2005.gada 8.jūnija, un minētā panta pirmā daļa paredzēja, ka ražotājs, kas elektroenerģiju ražo, izmantojot atjaunojamos energoresursus, var iegūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā. Taču ar 2016.gada 19.maija grozījumiem šī norma tika svītrota, no grozījumu anotācijas izriet, ka likumdevēja mērķis, svītrojot normu, bija panākt, lai netiek piešķirts jauns valsts atbalsts komersantiem.

[3.2] Līdz ar to iesniegumu iesniegšanas brīdī spēkā esošais regulējums neparedzēja, ka iestāde ir tiesīga izdot komersantam labvēlīgu administratīvo aktu. Pieteicējai nav subjektīvo tiesību vērsties tiesā. Ievērojot minēto, konstatējams pamats izbeigt tiesvedību saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu.

[4] Ministrijas pārstāvji tiesas sēdē neatzina pieteikumā ietverto prasījumu, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādītajiem argumentiem.

[5] Pieteicējas pārstāvis uz tiesas sēdi neieradās. Pieteicējai par tiesas sēdes vietu un laiku paziņots likumā noteiktajā kārtībā. Tiesa atzina, ka lietu ir iespējams izskatīt bez pieteicējas pārstāvja klātbūtnes.

Motīvu daļa

[6] Noklausoties ministrijas pārstāvju paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, tiesa atzīst, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[7] Valsts savu enerģētikas politiku ir noteikusi Enerģētikas likumā. Šā likuma 3.pants paredz, ka likumdevēja mērķis ir nodrošināt enerģijas lietotāju efektīvu, drošu un kvalitatīvu apgādi ar enerģiju pieprasītajā daudzumā un par pamatotām cenām, dažādojot izmantojamo energoresursu veidus, palielinot energoapgādes drošumu un ievērojot vides aizsardzības prasības, kā arī veicināt vietējo, atjaunojamo un sekundāro energoresursu izmantošanu.

Savukārt elektroenerģijas tirgus darbības un uzraudzības prasības konkretizētas Elektroenerģijas tirgus likumā. Tā 2.pantā noteikts, ka šā likuma mērķis ir izveidot priekšnoteikumus efektīvi funkcionējoša elektroenerģijas tirgus darbībai, nodrošināt, lai visiem enerģijas lietotājiem visefektīvākajā iespējamā veidā par pamatotām cenām tiktu droši un kvalitatīvi piegādāta elektroenerģija, veicināt elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī veicināt valsts enerģētisko neatkarību, nodrošinot dažādus elektroenerģijas ražošanai nepieciešamo energoresursu piegādātājus.

Satversmes tiesa atzinusi, ka likumdevējs ir izlēmis svarīgākos ar valsts enerģētikas politiku un tās mērķiem saistītos jautājumus, tostarp svarīgākos jautājumus attiecībā uz ražotāju tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā (*Satversmes tiesas 2015.gada 14.oktobra sprieduma lietā Nr.2015-05-03 11.–11.2.punkts*).

[8] Vispārīgi atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 27.pantam elektroenerģijas cenu nosaka ražotāji, tirgotāji un lietotāji, savstarpēji vienojoties, izņemot šajā likumā paredzētos gadījumus. Viens no šādiem gadījumiem regulēts šā likuma 29.pantā.

Sākotnēji Elektroenerģijas tirgus likuma (*redakcijā, kas bija spēkā no 2005.gada 8.jūnija līdz 2016.gada 21.jūnijam*) 29.panta pirmā daļa noteica, ka ražotājs, kas elektroenerģiju ražo, izmantojot atjaunojamos energoresursus, var iegūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā.

Šā likuma panta otrā daļa paredzēja, ka noteikta daļa no visu Latvijas elektroenerģijas galalietotāju kopējā patēriņa ir obligāti nosedzama ar elektroenerģiju, kas ražota, izmantojot atjaunojamos energoresursus. Šo daļu katram atjaunojamo energoresursu veidam piecu gadu periodam, sākot no 2006.gada 1.janvāra, nosaka Ministru kabinets tā, lai līdz 2010.gada 31.decembrim šīs daļas procentuālais īpatsvars attiecībā pret kopējo elektroenerģijas patēriņu sasniegtu ne mazāk kā 49,3 procentus.

Atbilstoši šā likuma panta trešajai daļai publiskais tirgotājs aprēķina obligāti iepērkamās un, izmantojot atjaunojamos energoresursus, saražotās elektroenerģijas apjomu katram gadam atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai daļai lietotāju kopējā patēriņā un publicē to savā interneta mājas lapā un oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis".

Savukārt šā likuma panta ceturtā daļa noteica, ka nosacījumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī kritērijus ražotāju kvalifikācijai šā panta pirmajā daļā noteikto tiesību saņemšanai un kārtību, kādā var atteikties no tām, elektroenerģijas cenas noteikšanas kārtību atkarībā no atjaunojamo energoresursu veida, obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, obligātā iepirkuma apjoma izmaksu segšanas kārtību, kā arī pasākumus, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no biomasas, nosaka Ministru kabinets.

Tādējādi likumdevējs paredzēja, ka elektroenerģijas ražotājiem, kas izmanto atjaunojamos energoresursus, ir tiesības kvalificēties pārdot saražoto elektroenerģiju par augstāku cenu nekā vidējā tirgus cena, sedzot to no elektroenerģijas galalietotāju maksājumiem.

[9] Noteikumi Nr.262 izdoti saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 29.panta otro un ceturto daļu, kā arī 29.[1] panta otro daļu, kas pilnvaro Ministru kabinetu noregulēt jautājumus, kas saistīti ar elektroenerģijas obligāto iepirkumu un garantētas maksas saņemšanu par uzstādīto elektrisko jaudu.

Noteikumu Nr.262 100.punkts noteica, ka no 2011.gada 26.maija līdz 2020.gada 1.janvārim ministrija neorganizē konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, un ražotājs nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Ministru kabinets, pieņemot minēto tiesību normu, nav pārkāpis likumdevēja piešķirto pilnvarojumu, bet rīkojies tā ietvaros (*Satversmes tiesas 2015.gada 14.oktobra sprieduma lietā Nr.2015-05-03 14.punkts*). Satversmes tiesa spriedumā atzina noteikumu Nr.262 100.punktu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 64.pantam.

[10] Lietā nav strīda, ka pieteicēja no 2011.gada 26.maija līdz 2020.gada 1.janvārim nevarēja kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu. Šis fakts nav apstrīdams, jo minēto apliecina Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 22.aprīļa spriedums lietā Nr.A420349512, ar kuru noraidīts pieteicējas pieteikums par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru pieteicējai piešķirtu tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, izdošanu un zaudējumu atlīdzināšanu. Spriedums stājies likumīgā spēkā.

Tā kā noteiktais ierobežojums bija spēkā līdz 2020.gada 1.janvārim un nav ticis pagarināts, pieteicēja uzskata, ka ir tiesīga kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.

[11] Vērtējot šo pieteicējas argumentu, jāņem vērā, ka ar 2016.gada 19.maija likumu „Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā" tika veikti būtiski grozījumi 29.pantā, izslēdzot pirmo, otro, trešo un piekto daļu, kā arī redakcionāli grozot ceturto, sesto un septīto daļu. Izskatāmās lietas ietvaros ir ņemams vērā, ka tika izslēgta panta pirmā daļa, kas paredzēja iespēju ražotājam, kas elektroenerģiju ražo, izmantojot atjaunojamos energoresursus, iegūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā.

Likuma „Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā" anotācijā analizēta situācija grozījumu izstrādes brīdī, norādot, ka, reaģējot uz pieaugošo pieprasījumu aizvien jaunu tiesību saņemšanai pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai saņemt garantēto maksu par uzstādīto elektrisko jaudu, izvērtējot riskus, noteikumu Nr.262 100.punktā un noteikumu Nr.221 70.punktā tika ietverts nosacījums, ka elektroenerģijas ražotāji nevar saņemt jaunas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai iegūt tiesības saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu līdz 2016.gada 1.janvārim (*sk. http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/6D0E5AC216DBDF50C2257F100033877D?OpenDocument#b*).

Anotācijā skaidrots, ka, lai novērstu atbalsta mehānisma radītā sloga uz elektroenerģijas lietotājiem pieaugumu, tas ir, obligātā iepirkuma komponentes nesamērīgu ietekmi uz elektroenerģijas kopējo cenu, kas attiecīgi mazinātu mājsaimniecību maksātspēju un uzņēmumu konkurētspēju, Ministru kabinets 2013.gadā apstiprināja informatīvo ziņojumu „Rīcības plāns elektroenerģijas kopējās cenas pieauguma risku ierobežošanai" (turpmāk – rīcības plāns) un ieviesa kompleksus risinājumus nozares sakārtošanai, tai skaitā no 2014.gada 1.janvāra ieviesa subsidētās elektroenerģijas nodokli, kā arī pieņēma lēmumu saglabāt obligātā elektroenerģijas iepirkuma komponenti 2013.gada līmenī.

Atzīstams, ka anotācijā kopumā vērtēta esošā elektroenerģijas obligātā iepirkuma sistēma un tās trūkumi, gan arī iezīmēta turpmākā šī sektora attīstība, kas vērsta uz obligātā iepirkuma komponentes pieauguma samazināšanu un attiecīgi elektroenerģijas kopējas cenas pieauguma nepieļaušanu. Tādējādi valsts konsekventi ir virzījusies uz tās noteikto leģitīmo mērķi – novērst obligātā iepirkuma komponentes nesamērīgu ietekmi uz elektroenerģijas kopējo cenu, kas attiecīgi mazinātu mājsaimniecību maksātspēju un uzņēmumu konkurētspēju.

[12] Anotācijā uzsvērts, ka, ņemot vērā, ka atbalsta mehānisms netiek turpināts, kā rezultātā jaunas tiesības pārdot no atjaunojamiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros turpmāk netiks piešķirtas, bet jau piešķirto elektroenerģijas obligātā iepirkumu tiesību apjoms ir noteikts ministrijas izdotajos administratīvajos aktos, vairs nepastāv nepieciešamība noteikt kopējo elektroenerģijas iepirkuma apjomu, kas būtu jāiepērk obligātā iepirkuma ietvaros un kas būtu nepieciešams, lai noteiktu brīvo apjomu, par kuru attiecīgajā gadā būtu piešķiramas jaunas elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesības (hidroelektrostacijām līdz 5 MW) vai rīkojams konkurss saules, vēja, biogāzes vai biomasas stacijās saražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesību iegūšanai.

Anotācijā nepārprotami un skaidri pausta nostāja, ka jaunas tiesības pārdot no atjaunojamiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros turpmāk netiks piešķirtas. Savukārt piešķirto elektroenerģijas obligātā iepirkumu tiesību apjoms ir noteikts ministrijas izdotajos administratīvajos aktos. Tādējādi secināms, ka likumdevēja mērķis ir bijis saglabāt esošo situāciju un lietotais jēdziens „jaunas tiesības" ir attiecināms gan uz jauniem ražotājiem, gan arī uz esošajiem ražotājiem, kuri jau pārdod elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, bet vēlas pēc jaudas palielināšanas palielināt iepirkuma apjomu.

[13] Tiesas ieskatā nav pamata šaubām, ka izslēdzot no Elektroenerģijas tirgus likuma 29.panta pirmo daļu, likumdevēja mērķis bija pārtraukt ražotājiem piešķirt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā. Tātad pēc veiktajiem grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likums vairs neparedzēja tiesību pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros piešķiršanu.

Pieteicēja kļūdaini uzskata, ka ierobežojums jaunu obligātā iepirkuma tiesību piešķiršanai izrietēja tikai no noteikumu Nr.262 100.punkta. Neskatoties uz to, ka noteikumu Nr.262 100.punktā noteiktais ierobežojums kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu bija spēkā līdz 2020.gada 1.janvārim, beidzoties šim terminētajam tiesību ierobežojumam, jaunu tiesību piešķiršana pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vairs nebija iespējama, jo šādu tiesību piešķiršanu vairs neparedzēja Elektroenerģijas tirgus likums.

Elektroenerģijas tirgus likums ir normatīvais akts ar augstāku juridisku spēku iepretim noteikumiem Nr.262. Līdz ar to, ja likums šādu tiesību nepiešķir, tad nav nekāda pamata piemērot normatīvo aktu ar zemāku juridisko spēku, kurš izdots uz likuma pamata, un nosaka likuma piemērošanas kārtību.

[14] Pieteicēja atsaucas uz anotācijā norādīto, ka noteikumu Nr.262 100.punktu un noteikumu Nr.221 70.punktu, kā arī citus veiktos pasākumus elektroenerģijas kopējas cenas pieauguma risku ierobežošanai, kas minēti rīcības plāna 1.pielikumā, var uzskatīt par pārejas regulējumu līdz jauna atbalsta mehānisma izveidei. Pieteicēja uzskata, ka normatīvā regulējuma neesība nav pamats, lai pieteicējai liegtu tiesības saņemt labvēlīgu administratīvo aktu.

Arī Satversmes tiesa ir secinājusi, ka likumdevēja dotais pilnvarojums ļāva Ministru kabinetam elektroenerģijas kopējās cenas nesamērīga

pieauguma novēršanas labad uz noteiktu laiku apturēt tiesību piešķiršanu ražotājiem kvalificēties saražotās elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros. Tomēr tas nenozīmē, ka Ministru kabinets būtu pilnvarots neierobežoti pagarināt apstrīdētajā normā noteikto termiņu. Vienlaikus Saeimai saglabājas pienākums lemt par ražotāju tiesībām kvalificēties saražotās elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros (*Satversmes tiesas 2015.gada 14.oktobra sprieduma lietā Nr.2015-05-03 14.punkts*).

Taču jāņem vērā, ka Satversmes tiesa šo secinājumu izdarījusi pirms 2016.gada 19.maija likuma „Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā" pieņemšanas. Tieši šo grozījumu rezultātā tieši likums vairs neparedzēja jaunu tiesību piešķiršanu. Tādējādi šis jautājums tika noregulēts nevis ar Ministru kabineta noteikumiem, bet gan ar likumu.

[15] Elektroenerģijas tirgus likuma (*redakcijā, kas ir spēkā no 2016.gada 22.jūnija*) 29.panta ceturtā daļa noteic, ka nosacījumus elektroenerģijas ražošanai, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī kritērijus ražotāju kvalifikācijai saražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesību saņemšanai un atcelšanai un kārtību, kādā var atteikties no tām, elektroenerģijas cenas noteikšanas kārtību atkarībā no atjaunojamo energoresursu un kurināmā izejvielu veida, obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, obligātā iepirkuma apjoma izmaksu segšanas kārtību, kā arī pasākumus, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no biomasas, nosaka Ministru kabinets.

Tiesa uzskata par nepamatotu pieteicējas argumentu, ka no citētās tiesību normas izriet ministrijas pienākums lemt par pieteicējas iesniegto iesniegumu par saražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesību iegūšanu pēc elektrostacijas jaudas palielināšanas. Atzīstams, ka citētā tiesību norma deleģē Ministru kabinetam noteikt kritērijus ražotāju kvalifikācijai saražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesību saņemšanai un obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību. Taču tā nav interpretējamā tā kā to norāda pieteicēja.

Tās mērķis ir deleģēt Ministru kabinetam, noteikt kārtību jau esošā elektroenerģijas tirgus kontrolei un uzraudzībai, proti, saglabāt iepriekš, atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likumam, piešķirtās tiesības, nevis jaunu tiesību piešķiršanu. Savukārt Ministru kabineta pilnvaru apjoms ir ierobežots ar likumdevēja noteiktajām rīcības brīvības robežām.

[16] Valsts tiešā atbalsta piešķiršanas kārtībā izšķiroša nozīme ir spējai operatīvi reaģēt uz mainīgajiem apstākļiem elektroenerģijas tirgū, periodiski pilnveidojot izveidoto valsts atbalsta sistēmu (*Satversmes tiesas 2010.gada 17.februāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2009-42-0103 13.punkts*).

Nenoliedzami pieteicējas iesnieguma iesniegšanas brīdi bija saskatāmas pretrunas normatīvajos aktos. Noteikumu Nr.262 7.punkts arī pēc 2016.gada 19.maija likuma „Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā" pieņemšanas noteica, ka, lai kvalificētos tiesību iegūšanai pārdot hidroelektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, komersants iesniedz ministrijā attiecīgu iesniegumu (2.pielikums). Iesniegumu komersants iesniedz ministrijā no attiecīgā gada 1.aprīļa. Taču, kā jau tiesa iepriekš konstatēja, likums vairs neparedzēja ražotājam iegūt jaunas tiesības elektroenerģijas pārdošanai obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā. Līdz ar to noteikumu Nr.262 7.punkts no 2016.gada 22.jūnija, kad stājās spēkā likuma grozījumi, vairs nebija piemērojams.

Norādāms, ka noteikumi Nr.262 zaudēja spēku 2020.gada 11.septembrī, kad stājās spēkā Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.560 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, kā arī par cenu noteikšanas kārtību un uzraudzību" (turpmāk – noteikumi Nr.560).

Vērā ņemams, ka noteikumos Nr.560 vairs nav ietvertas tās noteikumu Nr.262 normas, kas saistītas ar obligātā iepirkuma tiesību saņemšanu. Atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma deleģējumam noteikumi Nr.560 nosaka prasības, kas ražotājiem jāievēro, lai tie varētu izmantot minētās tiesības, kā arī to uzraudzību un kontroli. Secināms, ka atbilstoši šobrīd spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam, vairs nav konstatējamas pretrunas starp dažāda spēka normatīvajiem aktiem.

[17] Tiesa papildus norāda, ka pieteicēja jau iepriekš, pamatojoties uz ministrijas 2007.gada 23.novembra lēmumu Nr.8400-09-353 ir ieguvusi tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros (*lietas 35., 36.lapa*).

Līdz ar to pieteicējai nevarēja rasties tiesiskā paļāvība, ka atbalsta sistēma, kāda tā bija pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanas brīdī, tiks turpināta un būs iespējams iegūt jaunas tiesības pārdot elektroenerģiju, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem obligātā iepirkuma ietvaros.

[18] Balstoties uz iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks un pamatots. Atbilstoši tiesiskajam regulējumam tiesa nekonstatē priekšnoteikumus pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251.pantu, 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt pilnībā Dobeles rajona Bērzes pagasta zemnieku saimniecības „DZIRNAVAS" pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru Dobeles rajona Bērzes pagasta zemnieku saimniecībai „DZIRNAVAS" tiktu piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajai apgabaltiesai viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnesis M.Birkmanis